

VESTFOLD, TELEMARK OG BUSKERUD STATSADVOKATEMBETER

Politimester Ole Bredrup Sæverud
Sør-Øst politidistrikt
Postboks 2073
3103 Tønsberg

Dato: 19.11.2019

INSPEKSJON/TILSYN AV SPESIALSEKSJON – FELLES ENHET FOR ETTERRETNING OG ETTERFORSKNING (FEE) – SEKSJON FOR SPESIELL ETTERFORSKNING – SØR-ØST POLITIDISTRIKT

Innledning:

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeta avholdt inspeksjon/tilsyn av Sør-Øst politidistrikt, seksjon for spesiell etterforskning og spesialseksjon påtale tilknyttet seksjonen, i perioden mandag 23. september til onsdag 25. september 2019.

Inspeksjonen ble fra embetets side utført av førstestatsadvokat Anne M. Katteland og statsadvokatene Håvard Kalvåg, Jeanette Hagene Knutsen og Vibeke Gjøslien Martins.

Inspeksjoner/tilsyn er en viktig del av statsadvokatenes fagledelse av politiet. Som kjent har politiet den siste tiden vært igjennom en omfattende omorganiseringsprosess (nærpolitireformen) som har vært krevende for Sør-Øst politidistrikt. Seksjon for spesiell etterforskning ble etablert 1. juni 2018 og har således på inspeksjonstidspunktet vært i drift i noe over et år. Politidistriktet har opplyst at de har en krevende økonomisk situasjon som gir utslag i hvorledes seksjonen bemannes. Vi vil komme nærmere tilbake til dette.

Spesialseksjon påtale og FEE (Felles enhet for etterretning og etterforskning) har ansvaret for etterforskningen av de alvorligste sakene innenfor seksualforbrytelser, vold mot barn, organisert kriminalitet og økonomi- og miljø saker. Så godt som alle sakstyper som følger av riksadvokatens prioriteringer skal etterforskes av denne enheten. Det er derfor svært viktig at denne enheten fungerer optimalt.

Forutfor inspeksjonen hadde vi stilt en rekke spørsmål som skulle besvares i forkant, herunder om organisering og statistikk. Disse ble også utdypet under selve inspeksjonen. Det ble videre stilt spørsmål som ble bedt besvart muntlig under inspeksjonen, blant annet om distriktets overordnede mål for bekjempelse av organisert kriminalitet, trender i kriminalitetsutviklingen, løpende saker og metodebruk. Svar på disse vil kun i generell form fremgå av denne inspeksjonsrapporten. Vi fikk videre en muntlig redegjørelse for påtalemyndighetens legalitetskontroll og sletterutiner av kommunikasjon mellom mistenkte og personer med taushetsplikt eller nærstående og andre med fritaksrett fra vitneplikten.

Inspeksjonen ble innledet med en gjennomgang av innsendt skriftlig materiale og gjennomgang av utvalgte saker 23. og 24. september 2019.

Deretter hadde vi et felles møte onsdag 25. september 2019. Til stede på dette møtet var leder av påtale, Kjell Johan Abrahamsen, seksjonsleder spesialfag påtale, Petter Solberg, leder FEE, Lena Reif, seksjonsleder for spesiell etterforskning, Skule Worpvik, avsnittsleder for avsnitt for særskilte metoder, Geir Lothe, Rune Bakkeli fra seksjon for etterretning, samt samtlige påtalejurister tilknyttet seksjonen og utvalgte etterforskere.

Første del av møtet ble viet til en gjennomgang og utdypning av de forhåndsutsendte skriftlige spørsmålene i tillegg til en muntlig gjennomgang av ytterligere temaer som nevnt ovenfor. Møtet ble avsluttet med en foreløpig oppsummering av vårt inntrykk og funn ved inspeksjonen.

Gjennomgang av de spørsmål som ble stilt forutfor inspeksjonen:

I vårt bestillingsbrev av 15. august 2019 stilte vi en rekke spørsmål som i størst mulig grad skulle besvares skriftlig i forkant av inspeksjonen. Hensikten var både at politiet skulle være klar over hva som var tema for årets inspeksjon, men også gi oss et godt grunnlag til gjennomføringen av selve inspeksjonen. Svarene ble utdypet muntlig under inspeksjonen i møtet 25. september som nevnt over. Under følger et utdrag av politidistriktets svar/redegjørelse etterfulgt av våre kommentarer/merknader.

1. Organisering, bemanning (påtale og etterforskning) og fordeling av oppgaver

Påtale

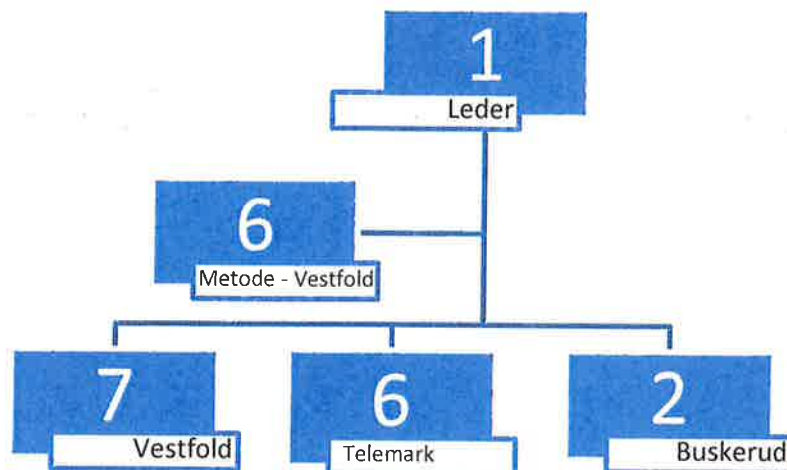
Spesialseksjonen påtale blir ledet av en seksjonsleder og er delt inn i 3 avsnitt, herunder avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn (SO/BV), avsnitt for påtale økonomi- og miljøkriminalitet og avsnitt for påtale spesiell etterforskning.

Avsnitt for påtale spesiell etterforskning blir ledet av seksjonsleder, men den daglige driften er delegert til gruppeleder.

Påtaleavsnittet består av totalt 4 stillingshjemler; hvorav 2 er steds plassert i Tønsberg, 1 i Drammen og 1 i Hønefoss. Opprinnelig var det 6 jurister, men grunnet

ressursknapphet har 2 jurister blitt beordret over til SO/BV. Videre er en halv stilling nå dedikert til menneskehandel. Menneskehandel som fagfelt faller inn under påtaleavsnittet spesiell etterforskning og er formelt ikke en ny oppgave for seksjonen men i realiteten medfører dette en reduksjon i påtalekapasiteten i forhold til metode.

Etterforskning

Seksjonen for spesiell etterforskning har 22 stillingshjemler, fordelt som figuren viser, og ledes av en seksjonsleder.

Fordelingen av stillingshjemler på de ulike lokasjonene var antallet som gjaldt ved innplassering etter personalløpet i reformen. I dag har seksjonen 5-6 ledige stillingshjemler i Vestfold og Telemark. Ved ledighet vil det være en vurdering av hvor stillingene skal lyses ut. Det er også en pågående prosess om seksjonen skal være fordelt på 3, 2 eller 1 lokasjon.

Metode er utskilt som et eget avsnitt og er steds plassert i Tønsberg. Pt er distriktet i en ansettelsesprosess med ny leder av metodeavsnittet. Metodeavsnittet håndterer utradisjonelle etterforskningsmetoder.

Internt fordeling av oppgaver og ressurser

I forbindelse med oppstart av prosjekter og større saker er utgangspunktet at seksjonslederne for spesiell etterforskning og for spesialseksjonen påtale diskuterer hvilke saker som skal etterforskes, ressurssetting, hvilke jurist(er) som skal lede etterforskningen, samt hvor sakene skal etterforskes. Ved uenighet er det påtaleleder for politidistriktet som tar den endelige avgjørelsen.

Metodeavsnittet håndterer alt av metodebruk og klarlegging rundt dette, også der selve straffesaken ikke etterforskes på spesialseksjonen. Avsnittet er også ansvarlig for å melde inn operative behov knyttet til bruk av metodene.

Etterforskningsledere har det primære ansvar for oppfølging og fremdrift i straffesakene. De fordeler oppgaver og oppdrag til øvrige ansatte på seksjonen og eventuelt fordeler/omfordeler seksjonens ressurser.

Seksjonens operative gjøremål blir tildelt en ansvarlig som får knyttet til seg nødvendige ressurser for gjennomføring av oppgaven. Dette kan være spaningsoppdrag, pågripelser, undersøkelser rundt informantopplysninger m.m.

Bistandssaker – operative/etterforskning.

Kontaktperson/ansvarlig ved seksjonen blir utpekt og er bindeledd opp mot aktuelle enhet, samt deltar i planlegging og organiserer innsatsen fra seksjonen. Mannskaper forholder seg til lokal e-leder.

Spaning

Totalt 10 av seksjonens medarbeidere har god kompetanse innenfor spaning. Det må suppleres med personell fra andre enheter i perioder når sakene har lang varighet og er komplekse

Rutiner for samarbeid/arbeidsdeling med metode avsnittet og seksjonen for etterretning

Seksjonen for etterretning støtter metodeavsnittet med analysearbeid. Etterretningsarbeid i forkant av metodebruk skjer ikke direkte mellom disse enhetene. Det er ikke utarbeidet særskilte rutiner for samarbeid mellom seksjonen for etterretning og metodeavsnittet ved seksjonen for spesiell etterforskning. Det er i forhold til hver enkelt sak at seksjonen for spesiell etterforskning anmoder om støtte fra seksjonen for etterretning.

Statsadvokaten bemerker:

Seksjonen for spesiell etterforskning er styrket med 2 stillingshemler siden sist for å prioritere fagfeltet menneskehandel.

Fra seksjonsledelsen ble det påpekt at både etterforskningsgruppen og påtalegruppen består av færre stillingshemler enn det i sin tid ble forventet. I tillegg har stillinger stått vakante over tid. Totalt sett er tilgjengelig arbeidskapasitet innen seksjonens spesialfelt redusert betraktelig i forhold til ressursene satt av til dette feltet i politidistriktene før nærpoltireformen. Dette medfører at seksjonen har begrenset kapasitet.

Det er kun 2 etterforskere plassert i Buskerud. Det ble fra vår side etterspurt hvordan dette påvirker ønsket om et sterkt fagmiljø og arbeidsfordelingen på seksjonen. Det ble også problematisert om dette påvirker sakstilfanget fra Drammen med sin nærhet til Oslo og storbyproblematikken der. Ifølge seksjonsledelsen er steds plasseringen av stillingshemlene nå oppe til vurdering, og slik at det særlig ses på om det skal være ett, to eller tre arbeidssteder på seksjonen. Det vil bli tatt stilling til steds plasseringen innen ganske kort tid.

Juristgruppen var opprinnelig 6 hemler. Nå er det kun 4 hemler tilknyttet seksjonen, hvorav en halv stilling er øremerket menneskehandel. Juristene er fordelt på tre steder med to i Tønsberg, en i Hønefoss og en i Drammen. Dette sies å fungere fordi gruppen samarbeider godt i praksis selv om det er geografisk avstand.

Fra denne side ble det uttrykt bekymring for den totale kapasiteten ved spesialseksjonen ved sist inspeksjon. Ett år senere ser vi at seksjonen selv opplyser om at det er manglende ressurser både på etterforskning og påtale, og at dette gjør seg gjeldende ved at det tas inn få nye, egne saker. I praksis har seksjonen nedarbeidet restanser og bistått de geografiske driftsenhetene i saker der disse beholder saksansvaret. Det uttrykkes derfor fortsatt bekymring for at spesialenheten synes å ha for få ressurser til å kunne følge opp saksfelt som er prioritert fra riksadvokaten.

2. Kompetanse

I forbindelse med at politidistriktet utarbeidet kompetanseplaner for alle enheter i desember 2018, ble det også utarbeidet kompetanseplan for påtaleavsnittet spesiell etterforskning. Dette for å få oversikt over eventuelt kompetansebehov på avsnittet. Det er HR som har ansvaret for disse planene og avsnittet har meldt inn sitt kompetansebehov.

Det er god realkompetanse blant juristene. En av juristene har i tillegg gjennomført etterutdanning på PHS i studiene etterforskning og bekjempelse av organisert kriminalitet og skjulte etterforskningsmetoder. De øvrige juristene er nå under utdanning for det samme eller planlegger å gjennomføre samme utdanningsløp i nær fremtid.

Statsadvokaten bemerker:

Det er gledelig at det både er utarbeidet kompetanseplaner for juristene tilknyttet seksjonen siden sist, og at det er konkrete planer/plasser ved metodeutdanningen ved PHS for alle juristene slik at disse kan få formalkompetansen på plass.

3. Trekkreglene

Trekkreglene ved seksjonen er svært skjønnsmessige og det er ikke foretatt noen endringer siden forrige inspeksjon. Dette gir seksjonen et stort spillerom for å velge saker. Dog har det medført et markant press fra de geografiske driftsenhetene (GDE) for å få overført saker disse mener tilligger seksjonen.

Det avgjørende for seksjonens oppgavetilfang er hva som skal ha prioritet ut fra overordnede føringer. Målsetningen er at seksjonen skal jobbe med den mest alvorlige og prioriterte kriminaliteten. Saksutvelgelse skal skje gjennom gode etterretningsprosesser og involvering av ledelse innenfor påtale og enhetsleder FEE. Disse sakene vil ha 1. prioritet med periodevis stort ressursuttak fra seksjonen.

Man opplever nå at både seksjonen og GDEene utøver ett bedre skjønn opp mot trekkreglene, samt økt forståelse for seksjonens kapasitet i resten av organisasjonen. Det begynner å feste seg en forståelse om at seksjonen ikke lenger kan "eie" alle saker som tidligere ble lagt til org.krim. miljøene. Seksjonen ville da ikke hatt kapasitet til å støtte opp med spisskompetanse under etterforskning og operativ bistand.

Politidistriktet har for tiden en svært krevende økonomi og dette gir utslag i seksjonens ressursituasjon. Det er vanskelig på dette tidspunkt å mene så mye om seksjonens trekkregler. Seksjonen har manglende ressurser både på etterforskning og påtale. Mange av etterforskerne har også måtte arbeide med andre saker ved FEE enn de som naturlig hører inn under seksjonen for spesiell etterforskning (for eksempel SO/BV).

Når det gjelder evnen til å "dra opp" egne saker er denne svært begrenset. Siden forrige inspeksjon har man arbeidet jevnt med restanser, kartlegginger, samt saker som skal for retten m.m.

Statsadvokaten bemerker:

Seksjonens trekkregler er svært skjønsmessige, noe som også ble bemerket i fjorårets inspeksjonsrapport. Det er opplyst at det ikke er foretatt endringer i trekkreglene siden forrige inspeksjon. Statsadvokaten bemerker at de skjønsmessige trekkreglene gir stort spillerom for seksjonen til å "dra opp" egne saker, men det registreres at trekkreglene også har gitt et markant press fra GDE'ene hva gjelder fordeling og overtakelse av saker. De skjønsmessige trekkreglene oppfattes derfor vanskeligere å forholde seg til for GDE'ene enn for seksjonen. Det vises her til at det siden forrige inspeksjon er registrert to større narkotikasaker som er besluttet å ligge under GDE'ene, men hvor seksjonen har bistått under etterforskningen. Fordelingen av disse sakene, samt hvem som tar beslutninger om fordelingen, fremstår lite forutsigbart. Det er statsadvokatens vurdering at det er viktig med gode rutiner for slike beslutninger for å sikre at seksjonen trekker "de riktige sakene" og at det er forutsigbarhet hva gjelder fordeling/overtakelse av saker mellom seksjonen og GDE'ene. Det er opplyst at det skal utvikles et mer strukturert beslutningsforum for slike avgjørelser, og statsadvokaten vil ved senere inspeksjoner følge opp rutine og praksisen for slike beslutninger.

Resultatet av de skjønsmessige trekkreglene er videre at det er et svært begrenset tilfang av nye saker på seksjonen siden forrige inspeksjon. Det har det siste året vært gode grunner for dette, men det er viktig at seksjonen har egne saker, blant annet for å opprettholde kompetansen. Det er etter statsadvokatens vurdering viktig at man finner en god balanse mellom egne saker og bistand til andre enheter, og ut fra det som det ble orientert om på møtet syntet det som seksjonen har gode planer for neste år og arbeid med egne saker.

4. Rutiner for oppfølging, implementering og gjenfinning av direktiver fra Den høyere påtalemyndighet

Seksjonsleder for påtale sørger for å distribuere alle direktiver fra høyere påtalemyndighet til avsnittets jurister. I tillegg har Felles enhet for påtale en egen Fag og opplæringsansvarlig (FOA), som sørger for at lovendringer, ny rettspraksis, direktiver, retningslinjer etc blir tildelt juristene. Det skjer gjennom "Påtalenytt" som kommer hver 14. dag og blir lagt på egen mappe. Det blir også avholdt fagdager der dette er behov.

Det er også opprettet en elektronisk mappe som er beregnet for de som jobber med skjulte etterforskningsmetoder og tilgangen til mappen er begrenset. Tilgang er gitt til de 4 juristene på påtaleavsnittet og de 6 etterforskerne på metodeavsnittet, samt enkelte ledere. Mappen vedlikeholdes av avsnittsleder på metodeavsnittet. Alle på avsnittet kan oversende aktuelt materiale til ham for vedlegg i mappen.

I tillegg er det laget egen filstruktur i saksbehandlingssystemet ASAK, hvor begjæringer om metodebruk skrives. En av mappene inneholder maler for ulike varianter av begjæringer, eks kommunikasjonskontroll, romavlytting, dataavlesing, hemmelig ransaking osv. Malene skal være anonymiserte og er arkivert slik at alle juristene har tilgang til dem. Malene skal sikre en mest mulig enhetlig form på det vi oversender til domstolene.

Statsadvokaten bemerker:

Det er svært positivt at FOA jevnlig sender ut "Påtalenytt" til samtlige påtalejurister. Direktiver og retningslinjer fra statsadvokaten inntas også i dette skrivet, og statsadvokaten anser dette som en nyttig og effektiv informasjonskanal.

Det er videre positivt at seksjonen har opprettet en felles elektronisk mappe der dokumenter innenfor fagområdet kan samles og lett gjenfinnes. Det bemerkes at det ved opprettelsen av en slik felles mappe er viktig å ha gode rutiner for vedlikehold og oppdatering.

5. Undersøkelser av elektronisk materiale

Seksjonen har digital fagkontakt som også er superbruker innenfor kommunikasjonskontroll. Opplæring vil skje utover høsten i regi av DPA (Digitalt politiarbeid). DPA vil høste erfaringer med digitale fagkontakter. For spesiell etterforsknings del er det viktig med noe kapasitet på området for innledende undersøkelser og gjennomgang av materialet. Mye av kunnskapen på OSINT er selvlært. Arbeidsoppgaver innenfor dette området legges primært til DPA.

Statsadvokaten bemerker:

Det er positivt at seksjonen har fått på plass en digital fagkontakt. Dette er nylig etablert slik at man foreløpig ikke har noe særlig erfaring fra dette, herunder samarbeidet med DPA og digitale fagkontakter på andre seksjoner. Etter vår vurdering er det viktig at kunnskap som medarbeidere ved DPA besitter blir videreformidlet til de digitale fagkontaktene slik at disse innehar nødvendig og oppdatert kunnskap. Vi ser frem til å høre mer om erfaringene med digitale fagkontakter ved senere tilsyn/inspeksjon.

6. Etterforskningsplaner

I saker som etterforskes ved seksjonen for spesiell etterforskning skal det opprettes prosjekt i Indicia. Både etterforskningsledelse og jurister har fokus på riktig bruk av etterforskningsplaner og forholder seg til riksadvokatens anbefalinger på dette området. De ansatte på seksjonen og påtaleavsnittet har etter hvert fått god forståelse og kunnskap rundt prosjekt i Indicia. Etterforskningslederne oppdaterer og holder etterforskningsplanen som et "levende dokument" slik at disse nå holder de formkrav som er ønsket. Men det må erkjennes at i flere saker kunne kvaliteten både på planene og på samspillet mellom etterforskning og påtale vært bedre. Mange av etterforskningsplanene som er utformet i gamle saker er beheftet med store mangler.

Statsadvokaten bemerker:

Manglende bruk av og mangelfulle etterforskningsplaner ble bemerket i fjorårets rapport. Vi har ved denne inspeksjonen sett på etterforskningsplaner i nye saker, og i de sakene vi har sett på er etterforskningsplanene gode og tilfredsstillende kravene fra riksadvokaten. I noen saker fremgår det ikke tydelig om det er satt frister, men det ser likevel ut som at prosjektet brukes aktivt og at etterforskningen styres godt. De registrerte aktivitetene følges opp, og det er god notoritet omkring hva som gjøres og beslutninger som tas underveis i etterforskningen. Statsadvokatene er meget fornøyd med denne positive utviklingen.

7. Porteføljekontroll og gamle restanser

Porteføljekontroll

Avsnittsleder tar ut oversikt over alle ikke-påtaleavgjorte saker registrert på den enkelte jurist hver måned. Det blir anmodet om en fremdriftsplan over eldre saker. Avsnittsleder og

gruppeleder diskuterer den samlede porteføljen og foretar ved behov omfordeling/prioritering av enkeltsaker/kompleks.

Det er vanskelig å gi noen god tilbakemelding på effektiviteten og kontrollen ved dette. 2019 har vært preget av en stor nedgang i antall saker som seksjonen arbeider med. Dette knytter seg til en svak resurssetting av hele FEE. Man har i deler av 2019 benyttet etterforskningskraft fra seksjonen både opp i mot SO/BV saker ("livestream") og tatt over tyngre etterforskning for GDEene. Av denne grunn har det kommet inn svært få nye saker til påtaleavsnittet i denne perioden.

Status på de gamle sakene fra forrige inspeksjon:

Seksjonen har gitt en redegjørelse over status på gamle saker fra forrige inspeksjon og har opplyst at alle sakene ligger an til å bli påtaleavgjort innen årsskiftet.

Statsadvokaten bemerker:

Ved forrige inspeksjon bemerket vi at det var uheldig at flere alvorlige narkotikasaker var blitt liggende svært lenge etter at det innledningsvis var gjennomført omfattende etterforskning. Dette gjaldt særlig saker fra gamle Telemark politidistrikt. Seksjonen hadde som målsetting å rydde opp i disse sakene og dette arbeidet skulle gis høy prioritet. Statsadvokaten merker seg at flere av de eldste sakene i dag er avsluttet. De sakene som fremdeles ikke er påtaleavgjort er fordelt på påtalejuristene ved seksjonen. Sakene er gjennomgått og det er lagt en plan for avsluttende etterforskningskritt og det er opplyst at disse vil bli påtaleavgjort innen relativt kort tid. Vi tar dette til etterretning, og bemerker at det synes som om seksjonen i dag har god kontroll på disse sakene og seksjonens portefølje forøvrig.

8. Organisering og prioritering av arbeidet med menneskehandel og profesjonell menneskesmugling

Seksjonens strategi

Seksjonens strategi er å jobbe bredt for å skaffe kunnskap om mulig menneskehandel, berike denne informasjonen, samt ha en lav terskel for å iverksette etterforskning av saker der menneskehandel kan bli eller er et tema. Seksjonen ser for seg at det er to måter å velge saker på; hendelsesstyrte saker og saker som seksjonen selv "drar opp" basert på etterretningsinformasjon.

Seksjonen har gjennom det siste året hatt fokus på opplæring av andre enheter og eksterne samarbeidspartner, samt bedrevet målrettet etterretningsarbeid. Dette vil gi en større del av distriktet kompetanse opp mot avdekking. Når det avdekkes saker med mistanke om menneskehandel knytter menneskehandelgruppen seg på aktuell sak. Veiledning, støtte opp mot avhør etc blir foretatt slik at en så tidlig som mulig får ett godt grunnlag for å vurdere saken.

Samarbeid mellom seksjonens påtaleansvarlig og jurist ved A-krimssenteret

Fra 09.08.19 ble det besluttet at en av juristene på spesialfag påtale skulle være påtaleansvarlig for menneskehandel. Påtaleansvarlig for menneskehandel og juristen på A-krimssenteret har således i svært kort tid samarbeidet. Samarbeidet vil være fortløpende under utvikling etter hvert som man får erfaring.

Det er besluttet at begge juristene skal delta i møter i menneskehandel gruppa, som er 2 ganger i halvåret. Her går det igjennom status i aktuelle saker samt andre aktuelle problemstillinger. Begge juristene deltar videre på kompetansehevede tiltak som f.eks. Rosa-seminar og KOM-konferansen.

Når det kommer nye saker som kan være menneskehandel, vil det være dialog mellom juristene både om det er en menneskehandelsak og om hvem som håndterer saken videre. Siden 09.08.19 har ingen saker blitt kodet som menneskehandel. Saker forut for 09.08.19 ferdigstilles av jurist på A-krimssenteret da dette er mest prosessøkonomisk.

Når det startes etterforskning av en større menneskehandelsak vil jurist på spesialseksjonen være påtaleansvarlig og også håndtere eventuell metodebruk. Jurist på A-krim vil bistå ved behov, og særlig inn mot arbeidsmiljøkriminaliteten.

Opplæring:

Kripos har gjennomført ett 2 dagers seminar i Stavern for alle politidistrikter, hvor 5 fra vårt distrikt deltok. Dette var ikke opplæringspakken som tidligere ble skissert. Deler av opplæringspakken har blitt brukt til intern opplæring.

Organiseringen:

Seksjonen har en vurderingsgruppe som består av påtale, e-leder og fagansvarlig. Opp mot ressurser vil seksjonssjef for spesialist påtale og seksjonsleder spesiell etterforskning bli involvert. Vurderingsgruppen vil utgå nå som det er etablert en menneskehandelgruppe.

Det pågår ansettelsesprosess pt. med tanke på å få på plass fast etterforsker og etterforskningsleder til menneskehandelgruppa, som består av:

- Utpekt MH jurist (50%)
- Jurist ved a-krim
- Fagansvarlig MH
- Fung e-leder menneskehandel
- Etterforsker (vikariat)
- 2 fagkontakter ved A-krim
- 2 fagkontakter ved operativ utlending

Organiseringen ser ut til å fungere tilfredsstillende. Saker til etterforskning har god fremdrift og faget blir fulgt godt opp i de sakene som har vært aktuelle. Fagkontaktene er viktig som ressurs og kunnskapsformidlere innenfor eget fagområde. I større saker må vi påregne ett ressursuttak utover seksjonen for spesiell etterforskning. Gjennom faste møter og kunnskapsdeling/korte foredrag og gjennomgang av problemstillinger øker gruppens forståelse for fenomenet.

Distriktet har fått fagspesialist (fagansvarlig) på menneskehandel på plass.

Statsadvokaten bemerker:

Det er bra at det nå er etablert en menneskehandelgruppe og at det er ansatt en fagspesialist med god kompetanse på området. Vi synes videre at det er positivt at påtaleansvaret for disse sakene nå også er forankret i seksjonen. Tidligere ble de håndtert av juristen på A-krimssenteret alene. Vi tenker at forankring i seksjonen også

på påtalenivå er viktig for at sakene skal få den oppmerksomhet og prioritet som de skal ha i distriktet.

Sammensetningen i menneskehandelgruppen synes god og det er positivt at både jurist fra spesialseksjonen og jurist fra A-krimssenteret deltar i menneskehandelgruppen sammen med også fagkontakter fra både A-krim og utlending. Vi tenker at det er viktig at det er et tett samarbeid for å utveksle informasjon om saker og dele erfaringer og kompetanse. Det er også viktig at kunnskap om fagfeltet spres utover i organisasjonen slik at de aktuelle sakene blir fanget opp, noe vi har inntrykk av at det jobbes aktivt med. Det vil være en viktig forutsetning at gruppen har et godt samarbeid med etterretning og GDE'ene for å kunne velge de riktige sakene som de skal jobbe med, herunder hva gjelder både de som er hendelsesstyrte og de som bygger på etterretningsinformasjon. Seksjonen opplyste selv at samarbeidet med etterretning her er godt, noe som er positivt og lover godt for det videre arbeidet på dette fagfeltet. Slike saker vil normalt være ressurskrevende å etterforske og det er da viktig at gruppen har et best mulig grunnlag for saksutvelgelsen.

Vi ser nå frem til at menneskehandelgruppen kommer i gang og får begynt å virke. Vi forventer at distriktet fremover vil kunne dra opp egne saker på fagfeltet – noe distriktets størrelse og beliggenhet tilsier at det er grunnlag for.

9. Seksjonens strategi for bruk av målrettet etterforskning med sikte på inndragning av utbytte

I de saker seksjonen etterforsker skal det være fokus på inndragning av verdier, hvis sakstype berettiger dette. Det må erkjennes at grunnet ressurssituasjonen har antall saker seksjonen etterforsker gått ned og følgelig har man hatt få saker å ha fokus om inndragning på. De fleste inndragninger som er foretatt i 2018 og 2019 er i medhold av dommer som statsadvokatene er kjent med fra tidligere.

Påtaleavsnittet vil arrangere fagdag om temaet. Det er innhentet foredragsholder fra Sør-Vest politidistrikt, som kan vise til gode resultater på inndragning. Denne fagdagen er rettet mot leder og etterforskningsleder både på GDE og FEE, samt FSI, påtale og patruljemannskaper, idet det er viktig med riktig start på saken.

Statsadvokaten bemerker:

Seksjonen etterforsker færre saker, derfor færre saker med fokus på inndragning som seksjonen er ansvarlig for. Det opplyses at det for tiden ikke etterforskes saker der det er beslaglagt store verdier, der det er begjært sikkerhet for mulige inndragningskrav eller saker som er aktuelle for utvidet inndragning i medhold av straffeloven § 68. Fra vår side påpekes det at seksjonen bistår i flere saker der saksansvaret beholdes på GDE, og det oppfordres til at bistanden også har fokus på at sakene etterforskes med tanke på inndragning. Seksjonen skal høsten 2019 arrangere en fagdag med fokus på inndragning, og det er positivt.

STATISTIKK

RETTSDAGER PÅTALEAVSNITTET

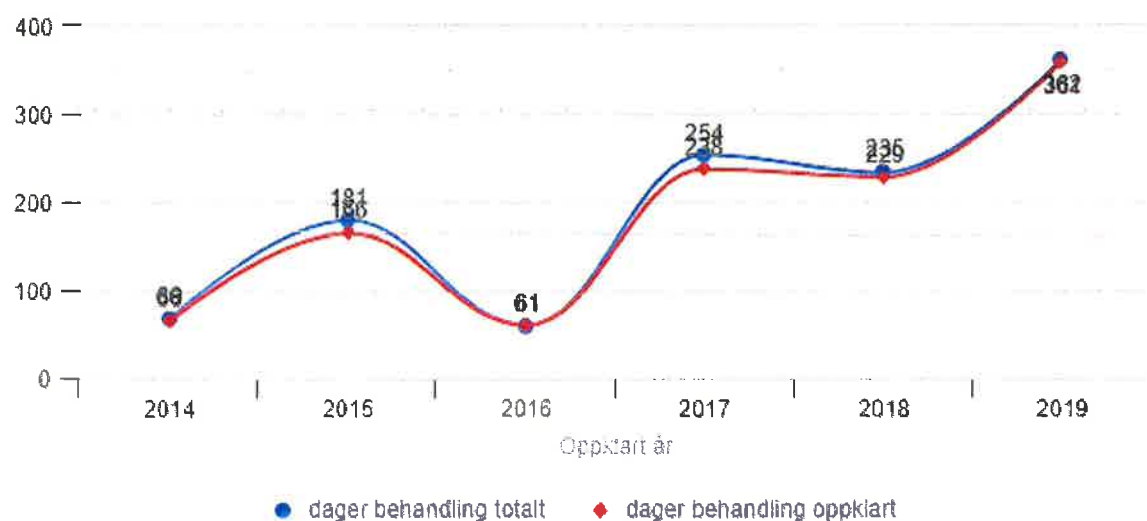
	2018	2019
Antall rettsdager		
Hovedforhandlinger (sum antall dager)	127*	26
Fengslingsmøter (sum antall dager)	124*	32
Andre rettsmøter * (sum antall dager), eks metodesaker	27	24
Totalt antall rettsdager **	278	82
Oppnevningssaker		
Antall oppnevningssaker	35	7
Antall rettsdager -oppnevningssaker**	115	30

* I dette tallet ligger 66 hovedforhandlinger og 64 fengslingsmøter på en jurist som hadde en meget sammensatt portefølje. Det er vanskelig å gi et eksakt bilde på belastningen på antall rettsdager knyttet til selve seksjonen for spesiell etterforskning, da porteføljen frem til 2018 hos juristene også besto av mange saker tilhørende GDEene. I tillegg var en av juristene på seksjonen i permisjon fra høst 2018 til vår 2019.

SEKSJONENS SAKSBEHANDLINGSTID

Saksbehandlingstid - Monitor - Straffesak

6.1 - Gj.snittlig saksbehandlingstid - Påtaleavgjorte saker

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid – påtaleavgjorte saker.

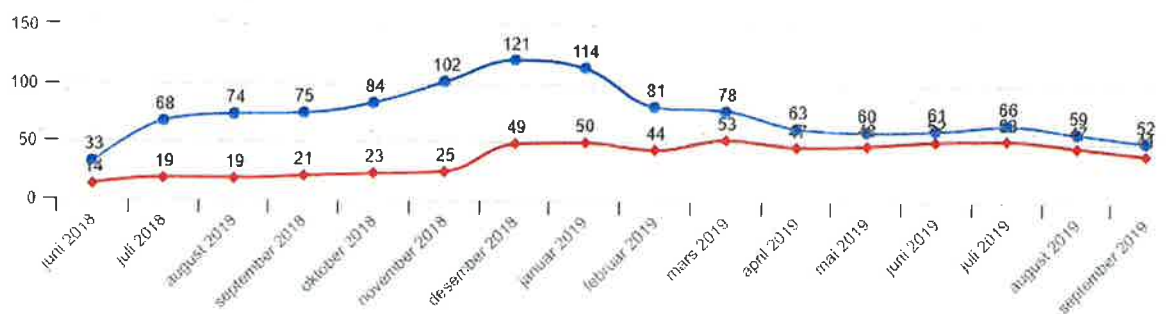
År	Dager eforsk	Dager koordinering	Dager påtale	Dager totalt
2014	33	0	36	69
2015	43	0	137	181
2016	60	0	1	61
2017	128	2	125	254
2018	106	0	128	235
2019	249	0	112	362

RESTANSER – SAKER UNDER BEHANDLING - SEKSJONEN FOR SPESIELL ETTERFORSKNING

Restanser - Monitor - Straffesak

Fryste tall

5.1 - Antall restanser

Restanser – saker under behandling - seksjonen for Spesiell etterforskning

Fordelt på 0-3 mnd, 4-6 mnd, 7-12 mnd og over 12 mnd saker (ABC – liste, JUS080)

Man har ikke mulighet for å hente ut historiske data på dette området.

ANTALL SAKER (0-3 MND)
SAK REG. DATO - 1 MND SØKEN

6

23969 Spesiell
etterforskning

0 2 4 6 8 10

ANTALL SAKER (4-6 MND)
1 MND SØKEN - SAK REG. DATO - 6 MND SØKEN

9

23969 Spesiell
etterforskning

0 3 6 9 12

ANTALL SAKER (7-12 MND)
6 MND SØKEN - SAK REG. DATO - 12 MND SØKEN

4

23969 Spesiell
etterforskning

0 1 2 3 4 5

ANTALL SAKER (over 12 MND)
SAK REG. DATO - 12 MND SØKEN

40

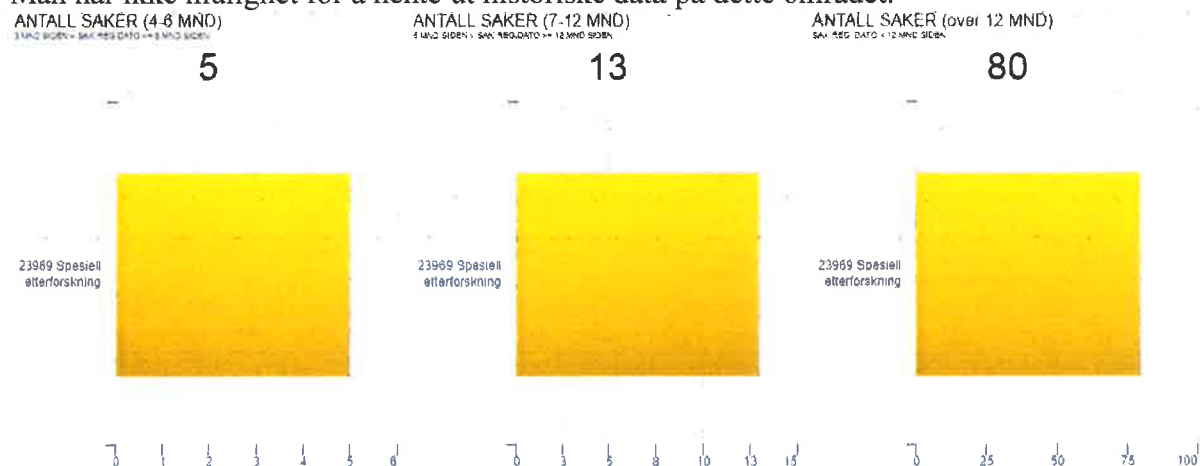
23969 Spesiell
etterforskning

0 10 20 30 40

SAKER UNDER BEHANDLING – D-LISTE

Fordelt på alder 4-6 mnd, 7-12 mnd og over 12 mnd. Vi hadde ingen saker 0-3 mnd. Man har ikke mulighet for å hente ut historiske data på dette området.

PRODUKSJON AV 040 – KODER

Det må knyttes den kommentar til produksjonen av 040 koder, at svært ofte vil juristene på påtaleavsnittet for spesiell etterforskning kun vært inne i saken som metodejurist, mens påtaleansvaret og dermed påtaleavgjørelsen ligger på annen jurist. Dette betyr at selv omfattende arbeidsutførelse ikke er målbar.

2.2 - Positive påtaleavgjørelser

Kode	Saksavgjørelse	2014	2015	2016	2017	2018	2019
40	FORELEGG	1				9	6
43	PÅTALEUNNLATELSE					7	3
44	KONFLIKTRÅD						
41	SIKTELSE (TILSTÅELSE...)		3	4	15	53	14
42	TILTALEBESLUTNING	5	2	5	35	124	50
		6	5	9	50	193	73

Påtaleavgjørelser - Monitor - Straffesak

2.1 - Antall påtaleavgjørelser

Statsadvokaten bemerker:

Når det gjelder saksbehandlingstiden, så viser statistikken at den har økt fra 2018 til 2019, men tallene må ses i sammenheng med - og er en naturlig konsekvens av - det pågående arbeidet med nedarbeidelse av gamle restanser. Det må forventes at saksbehandlingstiden vil fortsette å øke noe til alle de gamle sakene er avviklet. Det som blir interessant for statsadvokaten å følge med på er hvordan saksbehandlingstiden stabiliserer seg når seksjonen blir kvitt den gamle porteføljen.

I vårt bestillingsbrev ba vi også om tall knyttet til kriminalitetsutviklingen og seksjonens oppklaringsprosent, samt også nasjonale tall for samme type saker. Vi har fått presentert statistikk på dette. Denne statistikken er ikke tatt med her fordi tallene ikke gir et reelt bilde av kriminalitetsutvikling og oppklaringsprosent på saker med organisert kriminalitet i Sør-Øst politidistrikt. Sakstallene knytter seg til de enkelte juristene på seksjonen. Som det fremgår over, har flere av juristene hatt med seg en portefølje med gamle saker fra før omorganiseringen som ikke er av en slik type at de naturlig ville høre hjemme i spesialseksjonen. Før denne gamle porteføljen er avviklet vil sakstallene ikke representere et reelt bilde av seksjonens belastning og resultatoppnåelse hva gjelder organisert kriminalitet. De gamle sakene er nå under avvikling, slik at det forventes at det er mulig å presentere reelle tall ved neste inspeksjon.

Det er også en utfordring i å sammenligne seksjonens tall med de nasjonale tallene, da trekkreglene for seksjonene for organisert kriminalitet i de ulike distriktene ikke er sammenfallende. Tallene vil derfor heller ikke representere en reell sammenligning i belastning og resultatoppnåelse på nasjonalt nivå.

Muntlig redegjørelse:

I bestillingsbrevet ba vi også om en muntlig redegjørelse på en rekke spørsmål. Dette fikk vi i møtet 25. september 2019 og svarene vil ikke bli inntatt her. Det som imidlertid kan nevnes er at vi fikk en meget god presentasjon av blant annet distriktets og seksjonens overordnede mål for bekjempelse av organisert kriminalitet, trender i kriminalitetsutviklingen for 2019 og seksjonens strategi for å bekjempe disse, løpende saker og metodebruk, herunder en redegjørelse for påtalemyndighetens legalitetskontroll og sletterutiner av kommunikasjon mellom mistenkte og

advokat/nærstående/ andre med taushetsplikt. Vi fikk også en orientering om større saker under etterforskning ved seksjonen.

STATSADVOKATENS GJENNOMGANG AV SAKER:

1. Saker under etterforskning som gjelder menneskehandel (straffeloven §§ 257/258), samt saker av samme type som ble påtaleavgjort i 2018 eller 2019.

Vi fikk fremlagt to sakskomplekser som er under etterforskning. I begge disse sakene er det opprettet prosjekt i Indicia og sakene har hatt god fremdrift. Så vidt vi kan se er det ikke satt uttrykkelige frister i Indicia, men det er jevnlig loggføringer av aktiviteter og utførelse av oppgaver. I begge sakene er det rettet henvendelser til utlandet og det er da vanskelig å sette frister for når oppgavene kan slutføres. Det viktige er likevel at sakene jevnlig holdes under oppsyn og at det vurderes å purre innenfor rammene av det som anses rimelig og forsvarlig, noe som synes godt ivaretatt her. Jurist hos A-Krim har hatt løpende kontakt med to statsadvokater (utpekt som kontaktpersoner i menneskehandelssaker) og embetet er følgelig godt kjent med disse sakene fra før.

Det er ikke gitt en oversikt over saker som har blitt påtaleavgjort i 2018 eller i 2019 og det antas at det er en forglemmelse. Vi har derfor på sett på sakene som ble meldt inn i forbindelse med fjorårets inspeksjon og som var under etterforskning da. Dette gjaldt 5 saker. Av disse er én sak fortsatt under etterforskning og den omfattes av gjennomgangen under pkt 2 nedenfor, de øvrige er henlagt.

Av de henlagte sakene, har én blitt nedsubsumert til brudd på arbeidsmiljøloven og en annen har blitt kodet om til brudd på utlendingsloven (ulovlig arbeidskraft). De to resterende sakene ligger fortsatt kodet som menneskehandel. Etter en rask gjennomgang synes alle sakene avgjort på riktig grunnlag og det er for øvrig ingen ting å bemerke til saksbehandlingen utover det som fremgår av forrige inspeksjonsrapport der de også er omtalt.

2. Alle saker som er eldre enn 12 måneder

Seksjonen har jobbet godt med å ferdigstille eldre sakskomplekser det siste året. Ved gjennomgangen av saker eldre enn 12 måneder er kun tre sakskomplekser fortsatt uavgjort. Disse sakene er fordelt på påtalejuristene på seksjonen. Sakene er gjennomgått og det er lagt en plan for avsluttende etterforskingsskritt. Det er varslet at de forventes ferdigstilt høsten 2019.

Ett sakskompleks vedrørende menneskehandel/prostitusjon synes å ha stoppet noe opp fra rundt jul 2018, men også dette er varslet fullført høsten 2019.

Ved forrige inspeksjon ga vi uttrykk for bekymring i forhold til at svært alvorlige saker, som det har vært brukt mye etterforskningsressurser på har mistet prioritet opp mot nyere saker og blitt svært gamle. Ledelsen opplyste ved forrige inspeksjon at de ville prioritere disse sakene. Det er derfor svært positivt at de fleste eldre sakene nå er påtaleavgjort og at det foreligger konkrete planer for ferdigstilling av de resterende i løpet av året.

3. Inndragning

Politidistriktet opplyser at det per i dag ikke pågår etterforskning der inndragning er tema. Det er således ikke fremlagt saker i forhold til vår bestilling for de første tre strekpunktene. Det vises for øvrig til vår kommentar i tilknytning til inndragning foran under punkt 9.

Vi fikk fremlagt 6 dommer hvor det var nedlagt påstand om/idømt inndragning. Gjennomgangen av disse dommene, viser at påtalemyndigheten får gjennomslag for påstandene om inndragning – også såkalt utvidet inndragning - der dette påstås. Det er derfor stor grunn til å etterforske med tanke på inndragning, og særlig se etter muligheter for utvidet inndragning når saksfeltet tilsier dette.

4. Alle dommer i perioden etter forrige inspeksjon som gjelder saker etterforsket ved seksjonen

Vi fikk fremlagt totalt 12 dommer knyttet til saker etterforsket ved seksjonen.

Vi merker oss at seksjonen siden forrige inspeksjon har ferdigstilt og delvis fått iredteført et større narkotikakompleks – Albatross 1 og 2. Begge sakene har vært godt etterforsket og resultert i domfellelser med både inndragning og et godt straffenivå. Seksjonen har ferdigstilt og fått dom i tingretten i ytterligere en større narkotikasak fra komplekset operasjon Rubicon, og i en større hasjplantasjesak fra Telemark, samt dom i lagmannsretten i en større amfetamin-/kokainsak. Videre har seksjonen ferdigstilt og iredteført en stor våpensak for første instans. Store mengder våpen og ammunisjon ble inndratt. Seksjonen har også ferdigstilt og iredteført en større forsikringsbedragerisak og en omfattende sak knyttet til massetyveri av GPS-komponenter og annet elektronisk utstyr.

Statsadvokaten bemerker at gjennomgangen av disse dommene viser at seksjonen har etterforsket og fått iredteført en rekke omfattende, krevende og alvorlige straffesaker det siste året. Etterforskningen er gjennomgående god og resultatet er domfellelse i samtlige saker, dog slik at ikke alle er rettskraftige per i dag.

OPPSUMMERING AV INSPEKSJONEN:

Innledningsvis bemerkes at vi er meget godt fornøyd med gjennomføringen av inspeksjonen fra politiets side. Inspeksjonen har gitt oss et godt inntrykk av seksjonen og vi har fått mye og god informasjon. Hovedinntrykket er at seksjonen består av flinke og dedikerte medarbeidere med mye god kompetanse og erfaring. Seksjonen har en god plan for hvordan de ønsker å jobbe. Ikke alt er på plass enda, men det fremstår som at seksjonen er på god vei dit den ønsker å være.

Bemanningssituasjonen er på ingen måte ideell, men den er som den er og det må seksjonen forholde seg til. Den stramme økonomiske situasjonen til politidistriktet får naturlig nok også konsekvenser for seksjonen. Men vårt gjennomgående inntrykk er at seksjonen har fått gjort mye med de ressursene som er til rådighet. Siden forrige inspeksjon har seksjonen gjort det meste av det de planla at de skulle gjøre. De har

ryddet i de gamle sakene og fått god kontroll på saksporteføljen, og har en plan for å ferdigstille de siste restansesakene innen årsskiftet.

Siden forrige inspeksjon har seksjonen jobbet med restanser og porteføljekontroll, samt bistått andre enheter med metodebruk. Seksjonen har ikke tatt inn nye egne saker. Dette har vært en bevisst strategi for å få kontroll på og jobbe ned restansene. Dette har gitt resultater og vi har forståelse for at dette gjøres for en periode. Imidlertid så bør det være en balanse mellom det å bistå og det å etterforske egne saker. Det er viktig at seksjonen også har ansvar for egne saker fra etterforskning igangsettes og til eventuell rettskraftig dom foreligger for å opprettholde spesialkompetansen blant både etterforskere og jurister. Det er viktig at seksjonen ikke kun blir en "bistandsseksjon" for resten av distriktet. Nå som arbeidet med restansene nærmer seg slutten, forventes det at seksjonen fremover vil kunne jobbe mer målrettet og strategisk med å "dra opp" og etterforske egne saker.

Det er også viktig at påtalejuristene veileder og bistår juristene på GDE (generalistene) med sin spesialkompetanse, særlig i forhold til metodespørsmål, men også mer generelt i forhold til eksempelvis å etterforske større narkotikakompleks. Dette er særlig aktuelt når slike saker etterforskes på GDE. Det er mange relativt sett ferske og uerfarne jurister i distriktet og det er viktig at spesialkompetansen til påtalejuristene på spesialseksjonen brukes slik at straffesakene blir håndtert på en forsvarlig måte. Det må sørges for at generalistene blir kjent med at de kan søke bistand/veiledning hos spesialistene ved behov.

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter har, på bakgrunn av det vi har sett under inspeksjonen, en berettiget forventning om at seksjonen også neste år vil levere gode resultater. Det gjøres mye godt politi- og påtalearbeid ved seksjonen og dere har mye å være stolte av.

Vi ser frem til neste inspeksjon og ønsker lykke til i det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

Anne M. Katteland
Embetsleder

Vibeke Gjoslien Martins
Statsadvokat

Kopi:

Riksadvokaten

Politidirektoratet

Påtaleleder Kjell Johan Abrahamsen

Seksjonsleder spesialfag påtale Petter Solberg

Leder av Felles enhet for etterretning og etterforskning Lena Reif

Leder Seksjon for spesiell etterforskning Skule Worpvik

Avsnitsleder for særskilte metoder Geir Lothe

Seksjonsleder etterretning Bjørn Furuheim